

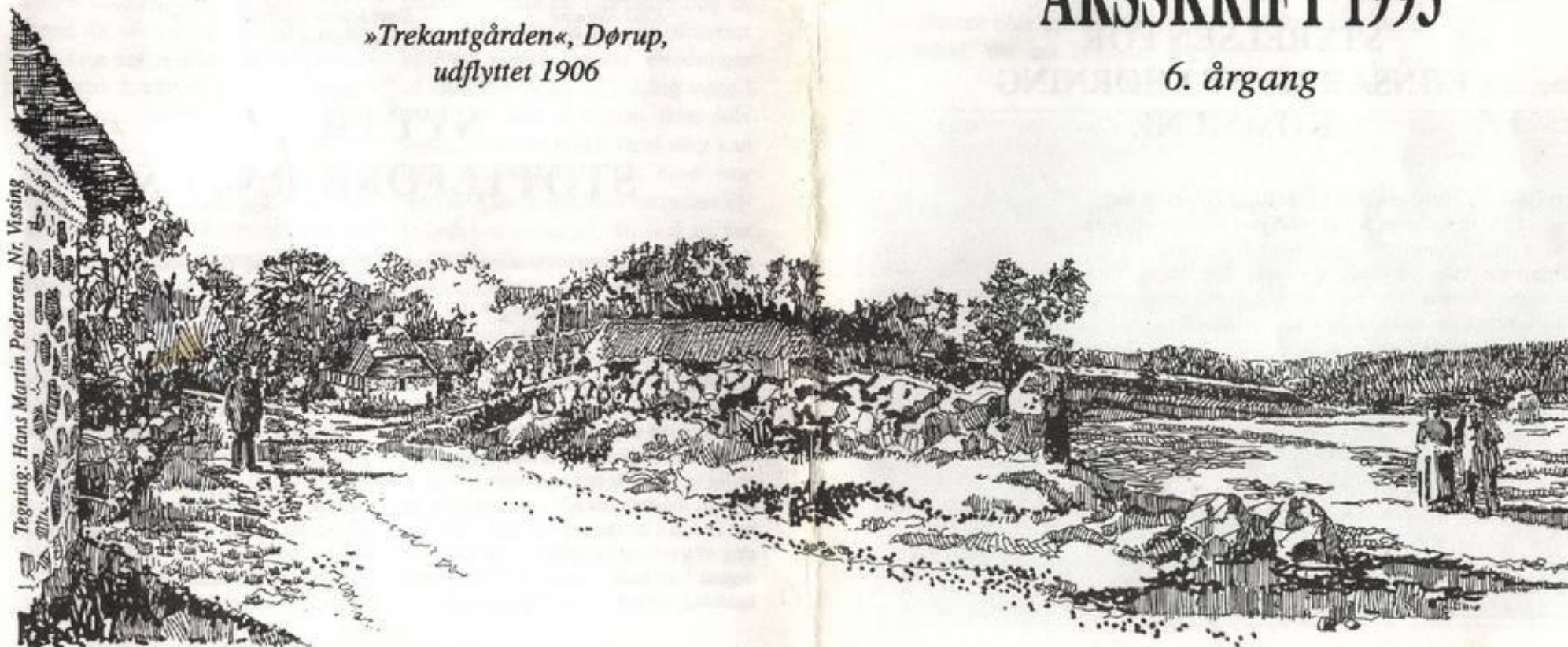
»Trekantgården«, Dørup,
udflyttet 1906

EGNSARKIVET I HØRNING

ÅRSSKRIFT 1993

6. årgang

Tegning: Hans Martin Pedersen, Nr. Vissing

Sats og tryk: Hørning Kommunes Kreative Center

EGNSARKIVET 1973 - 1993

Da Det lokalhistoriske arkiv i Hørning Kommune holdt stiftende generalforsamling d. 18. januar 1973, var der allerede indsamlet en del arkivalier, som blev opbevaret på Hørning Skole (Bakkeskolen). Effekterne, der var indsamlet af redaktør N. Bach-Jensen med hjælp fra viceskoleinspektør Erik Jensen, vakte interesse hos daværende skoleinspektør Charles Andersen, som kontaktede Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver.

Der blev oprettet indsamlingsdepoter på Venge Fælleskole og Hørning Skole under ledelse af hhv Peter Friis Kristiansen og Erik Jensen.

Egnsarkivet i Hørning Kommune, (navneændring 1988) har gennem de 20 år vundet en plads i borgernes bevidsthed. Der har været mange gode arrangementer og møder med trofast fremmøde, og interessen har udmøntet sig i et arkiv med virkelig mange spændende ting på hylderne.

Vores arkivar, styrelse og støtteforening er altid villig til at besvare spørgsmål og modtage effekter - og husk: Det behøver ikke være gamle ting for at være af interesse for eftertiden, for i fremtiden er nutiden allerede blevet fortid!

STYRELSEN FOR EGNSARKIVET I HØRNING KOMMUNE

Styrelsen for Egnsarkivet i Hørning Kommune:

Formand: Bodil Sørensen, Nyvej 5, Blegind, Nyvej 5, Blegind,
8362 Hørning, tlf. 86 92 30 41

Næstformand: Annelise Jensen. **Sekretær:** Bent Meyer.

Styrelsesmedlemmer: Else Rasmussen og Ingvar Jensen. **Suppleant:** Lydia Nielsen.

Byrådets repræsentant: Lily Jensen.

Arkivernes arkivarer: for Hørning: Ejo B. Sørensen. For Venge: Peter Friis Kristiansen.

Arkivernes adresser:

Hørning: Højboskolen, Toftvej 52, 8362 Hørning, tlf. 86 92 30 66

Veng: Veng Fællesskole, Søballevej 2, Veng, 8660 Skanderborg, 86 95 02 42

Åbningstider: Højboskolen: 1. og 3. torsdag i måneden kl. 18.00-20.00

Veng Fællesskole: 1. torsdag i måneden kl. 18.00-20.00

Der er lukket i arkiverne hele juli måned. Arkivet afholder årsmøde 26.maj 1993 i Borgernes Hus, Veng; se annoncering i dagspressen.

Arkivets »Årsskrift 1994« vil omhandle Hårby. I forbindelse hermed afholdes »byvandring« og »beboermøde« i efteråret 1993. *Alle er velkomne.*

Se iverigt nærmere annoncering i dagspressen.

DØRUP/ADSLEV

Egnsarkivet har som optakt til udarbejdelsen af årsskriftet for 1993, der fortrinsvist skal handle om Dørup og Adslev områderne, appelleret til beboernes hjælp ved at afholde et borgermøde på Pindsmølle den 9. september 1992 og en påfølgende byvandring i områderne den 3. oktober.

Der var ved begge lejligheder pænt fremmøde og livlig snakken om løst og fast.

Udtalelserne blev optaget på lyd- og videobånd, der nu befinder sig i

Egnsarkivet, og som i nogen grad sammen med suppleringer andre steder fra har givet et billede af livet og forholdene i de 2 landsbyområder.

Ikke alt, der er kommet frem er lige egnet til gengivelse, fortrinsvist på grund af uklarheder omkring tidspunkter, person- og stednavne, men i det følgende skal omtales enkelte forhold og oplysninger, der fremkom ved den livlige snak under sammenkomsterne.

Bodil Mølle

DØRUP

Det meste af Dørup by er udgået af Bodil Mølle, hvorfra så godt som alle gårde er frikøbt.

Bodil Mølle har været en slags herresæde med betydeligt status.

Ved gården står nogle store sten, der kaldes bomstenene, og der har skullet betales bompengge ved passage af broen. Indtil for kort tid siden er der fundet gamle mønter omkring disse sten.

Det fortælles, at møllen har haft et bemærkelsesværdigt parkanlæg, hvor der fandtes vinbjergsnegle, der skal være importeret fra Frankrig.

Dørup har haft eget vandværk, grundlagt i 1938. Før den tid havde hver gård sit eget pumpeværk, men ved indførelse af vandclosetter på gårdene, var det ikke muligt at skaffe tilstrækkeligt vand fra brøndene.

Det fortælles, at en lærer Bertelsen, der var meget interesseret i at arbejde med hæverter og hævertvirkning, tog initiativet til vandværket, idet han fandt, at det ville være muligt at udnytte det evigt sprudlende kildevand fra engene.

Der skal have været 2 hæverter igang, idet man foruden Dørup også skal have forsynet Adslev med vand.

Efterhånden som vandforbruget blev større - der kom stadig flere vandclosetter - blev kapaciteten for lille, og det siges, at man ligefrem beskyldte hinanden for at stjæle vandet.

I 1959 blev der boret ved Tage Christensens ejendom, og dette vandværk fungerede så til 1990/91, hvor det blev nedlagt.

Omkring første verdenskrig blev det svært at skaffe petroleum, som var den almindelige lyskilde.

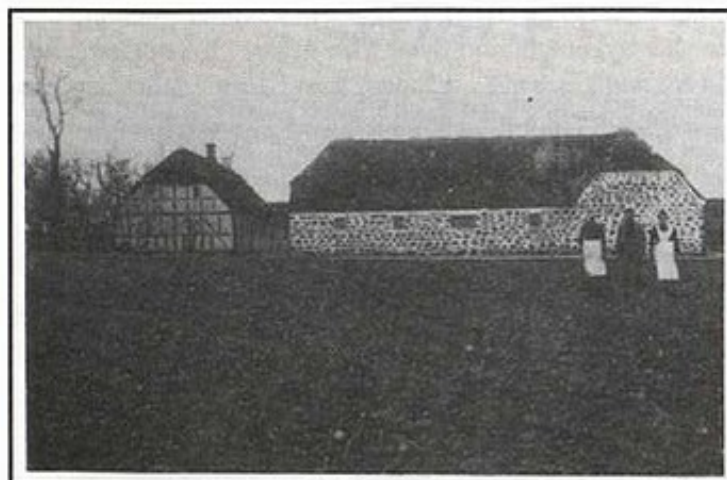
Beboerne oprettede da eget elværk ved Dørup Mølle, hvor det blev drevet af vandhjulet.

Møllen skulle køre hele tiden, når der skulle bruges strøm morgen og aften, og mølleren har vel været nødt til også at male korn på disse tider, når hjulet kørte. Der blev normalt lukket for strømmen ved 21-tiden, hvor der som forvarsel blev blinket 3 gange med lyset, så man kunne nå at komme i seng.

Det skal dog have været muligt at få forlænget belysningstiden, hvis man f.eks. havde gæster, men det kostede lidt ekstra.

Efter krigens tid blev petroleumlamperne efter sigende igen benyttet en tid.

I 1922 kom elektriciteten fra Odderværket.

»Dørup Damgård«

Dørupgade 8
»Dørup Damgård«
Bodil-Møllevej 1,
2, 3 og 5.

Dørup har fra omkring 1915 til hen imod 1930 haft sin egen købmandsforretning, der blev oprettet af Kresten og Anne Jakobsen fra Dørup Damgaard.

Forretningen førte kun almindelige dagligvarer, idet omsætningen var for lille til fordærlige varer.

Men på det tidspunkt var det til-

strækkeligt, hvis 5 husstande benyttede butiken.

Købmandsforretningen blev nedlagt i 1939.

Af yderligere erhverv nævnes et cementværk på den nuværende adresse Bodil Møllevej 5, den gang blot »Cementhuset«.

Her fremstillede man cementsten til husbyggeri, og en del bygninger i området - bl.a. »Østervang«s lade og staldbygninger - blev opført af sten herfra.

Virksomheden eksisterede kun i kort tid. Kvaliteten af de fremstillede cementsten var for ringe og kunne ikke stå mål med teglstenene, selvom de nok var billigere.

Af større gårde nævnes »Den trekantede gård«, der indtil 1906 lå på grunden matr.nr.7b.(omslagsbillede) Egnsarkivet er i besiddelse af billeder herfra, og på et af dem ses en nyere bygning på marken mod øst.

Det har nok været meningen at flytte de øvrige bygninger efterhånden, men i 1906, da gården blev overtaget af Laus Lauersen, byggede han en helt ny gård 300 meter mod øst, det nuværende »Østervang«.

De gamle bygninger med tilliggende blev udskilt og solgt og det nuværende hus på grunden ret hurtigt bygget.

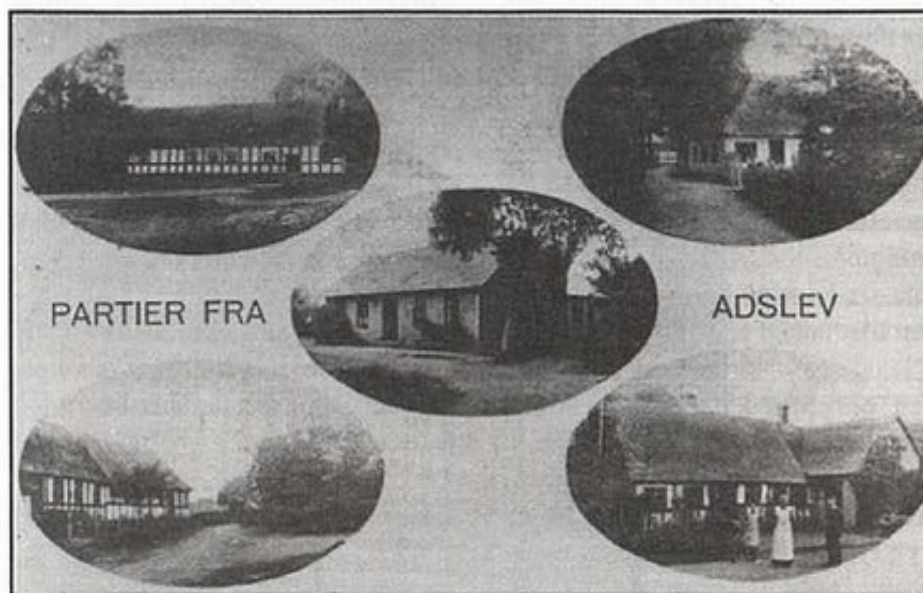
Også den tidligere nævnte, nyere bygning blev nedrevet og tømmeret anvendt ved »Østervang«s opførelse.

Gården er en slægtsgård over måske 7 slægtsled.

Adslev: Bypumpen må vige for vejoplægning

ADSLEV

PARTIER FRA

ADSLEV

I forhold til, hvad der ved borgermødet på Pinds Mølle kom frem om forholdene i Dørup, var det sparsomt, hvad der kunne fortælles om Adslev.

Den nu nedrevne Kollens Mølle har været en væsentlig faktor i den lille by.

Møllens historie kan spores tilbage til 1580'erne, hvor den tilskødedes Hans Johansen Lindenov til Fovslet.

Siden har skitende ejere drevet møllet. Fra omkring 1880 til 1914 var møllen i Houmann-slægtens eje. Den sidste af slægten, Mine Hou-

mann, der i 1914 solgte møllen til Jensen og Christensen fra Nimtofte, skænkede midler til det i 1925 opførte tårn på Adslev kirke.

Fra 1922 til 1926 var det Per Jørgensen og hans hustru, der ejede møllen. På den tid var der restauration på stedet med små lysthuse, hvor folk kunne få kaffe og måske også dykke ned i egen madkurv.

I Egnsarkivets årsskrift for 1989, side 20, er gengivet en hyldestsang til stedet, skrevet i 1925, formentlig af en vis August Rasmussen.

I 1926 blev møllen overtaget af Søren Jensen, og i 1929 ejedes den af Hans Høj. *)

Ved borgermødet blev det fortalt, at Kollens Mølle kom i slægten Graaes eje, på hvilket tidspunkt den brændte, muligvis var branden påsat.

Kollens Mølle er nu helt forsvundet. Indtil for få år siden fandtes endnu væsentlig bygningsrester, og en restaurering ville nok have været mulig.

I dag er sporene helt forsvundet, og området udlagt som en vigeplads.

Ved borgermødet på Pinds Mølle blev omtalt nogle by-originaler af forskellig art og herkomst.

»Røde - Laus« skal have været en frygtet karl, der drev lidt krybskytteri og fremstillede brændevin.

Han ernærede sig dog også som skoflikker, og hans kone malkede på gårdene for 50 øre pr. gang.

Røde - Laus kom senere med i de

mere legitime jagter, og man skulle altid starte jagten med en tår af hans skrækkelige brændevin.

»Pyha - Jens« kørte med mælk og havde altid et reb om nakken til at løfte spandene med.

Han skal have fået sit tilnavn, fordi hans næse dryppede, og han havde et tag med at stryge snottet væk, mens han sagde pyha-pyh.

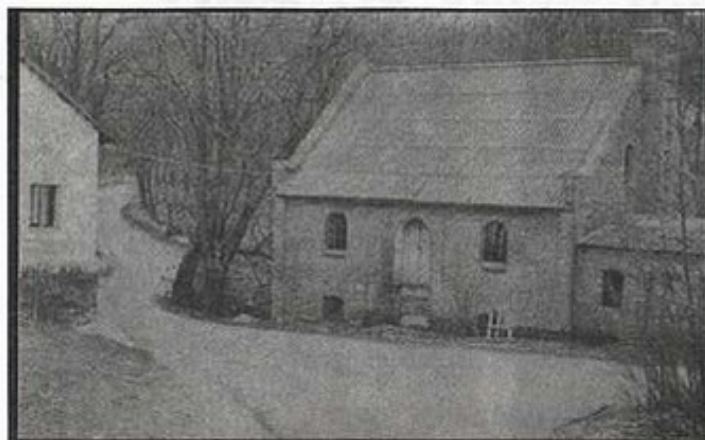
Det oplystes, at elektriciteten først kom til byen i 1920/22, angiveligt fordi de gamle bønder var lidt bange for dette nymodens påfund.

Grundene omkring Adslev Hedevej oplystes at være udstykket fra præstegårdsjorderne i 1927.

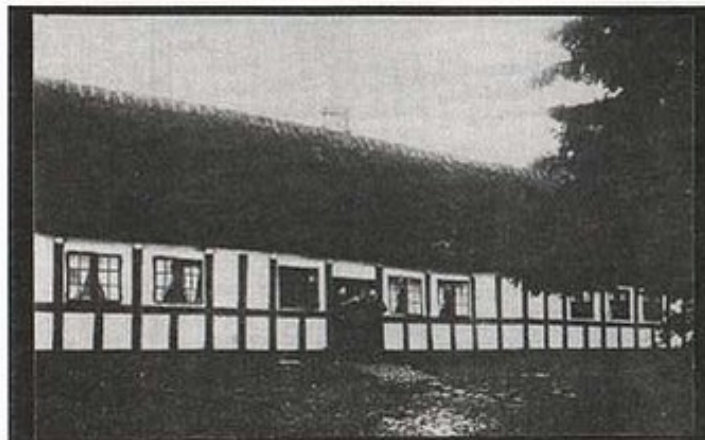
*) Chr. Heilskov, Århus Stifts Årbog 1929.

Gl. Ryvej 11
Gl. Ryvej (22)
Gl. Ryvej 20

Kollens Mølle
Kollens Møllevej
25 Adslev.
(Nedrevet 1978).

Adslev gamle
Præstegård, ned-
revet ca. 1929.

Adslev Præstegaard
Kollens Møllevej 1
28. Juli 1935

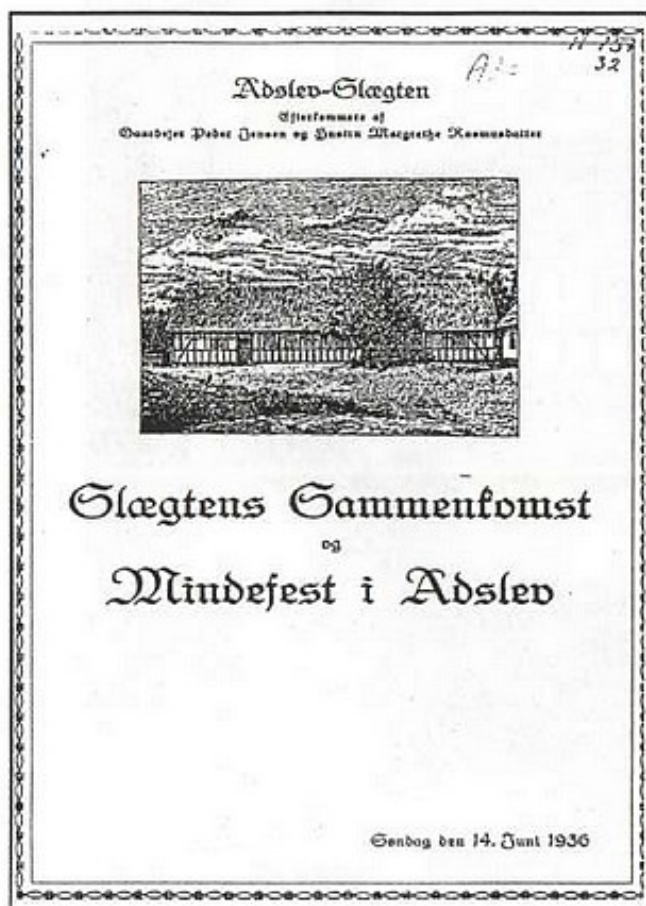
ADSLEVSLÆGTEN

Denne gamle slægt har ladet udgive: Slægtsbog for efterkommere af Gaardejer Peder Jensen og Hustru Margrethe Rasmusdatter af Adslev. (udg. 1926. Udarbejdet af Thøger Jensen og N. P. Østergaard)

Denne slægt er vidt forgrenet og kan derfor ikke beskrives yderligere i en publikation som denne.

Fra slægtsbogens begyndelse fig. afskrift:

Højt paa Bakken i Adslev ligger den gamle Granitkirke. Omkring den samler byen sig. Præstegaarden ligger nærmest og lidt længere borte de øvrige Gaarde og Huse. Den gamle »Ryvej« snor sig gennem byen forbi Kirkegaarden og videre

over Jeksendalen vestpaa. Længst mod øst laa Gaarden Matr. (gl. Nr. 1) Nr. 3, som nu er flyttet lidt uden for Byen og hedder »Dortheasminde«. Fra den Gaard stammer slægten, som her skal omtales. Gaarden var, som de fleste i samme Egn, Ryttergaard under Skanderborg Rytterdistrikt. - I matrikelen af 1688 staar den skyldsæt for 4 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb., og var beboet af Stephan Nielsen.

I Skanderborg Rytterdistrikts Jordebog af 1718 Sønnen Rasmus Stephansen som Besidder. Faderen afstaar Gaarden til ham i Fæstebrev af 19. Juni 1715.

Nu er den imidlertid kun halvt saa stor (2 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb. Hartkorn), men til gengæld er der kommet 4 Skpr. til af den øde Boerupgaard, Sansynligvis er der blevet to Tvillinggaarde af den oprindelige Helgaard.«

ADSLEV KIRKE

Adslev kirke består af skib og kor fra 1200-tallet i oprindelig romansk stil.

Våbenhuset er opført i 1863/64 som erstatning for et tidligere, muligvis har der før dette været endnu et våbenhus, opført i bindingsværk.

I antagelig 1600-tallets begyndelse opførtes et vesttårn, som i begyndelsen af 1800-tallet var i så dårlig stand, at kanceliet tillod nedbrydning.

Det nuværende tårn er opført i 1925 efter tegninger af kgl. bygningsinspektør, arkitekt Viggo Norn og angiveligt for midler, skænket af frk. Minne Houmann, Kolden.

I 1969/70 forestod jeg sammen med min daværende kompagnon, arkitekt Åge Kristensen, en hovedrenoivering af kirkens indre, først og fremmest med det formål at forny kirkens opvarmningssystem, der

Adslev Kirke med Klokestabel inden Tårnet 1925 blev genopført

Klokken blev derefter ophængt i tagrytter - et »klokkespir«, der omkring 1820 blev fjernet igen, da påvirkningen fra klokken fik vestgavlen på kirken til at styrte sammen. Klokken blev derefter ophængt i en klokkestabel på kirkegården vest for kirken.

bestod af en indfyringskalorifere i skibets nordøst hjørne.

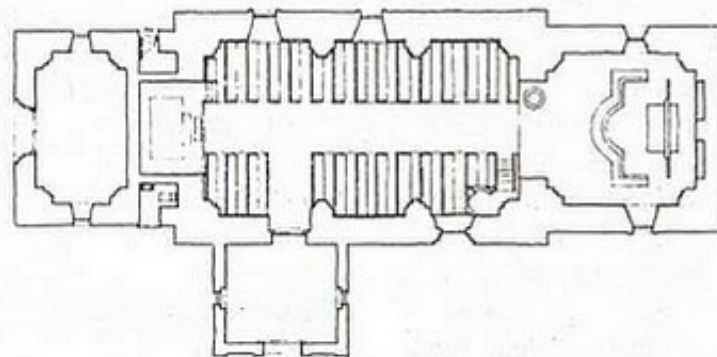
Der var endvidere konstateret ret omfattende revnedannelser ved kirkens hvælvings- og buesystemer fra slutningen af 1400-tallet.

Til sikring af kirkens langvægge mod udskridning på grund af

hvælvningernes tryk blev der oplagt langsgående jerndragere på kirkens loft ved spærflødderne, projekteret og forestået af ingeniørfirmaet Søren Abrahamsen og N.P.Nielsen, Århus.

dekorationer øverst i hvælvingskapperne. Grundfarverne i dekorationerne var af en usædvanlig, orangeagtig holdning.

Trods de omfattende reparationer med hvælvingerne anså National-

Plan over Adslev kirke.

Ved den forudgående afrensning af hvælvingerne før reparation af revnedannelserne blev der konstateret tilstedeværelsen af kalkdekorationer på hvælvingskapper og -ribber.

Det var i forvejen kendt, at der fandtes kalkdekorationer i kirken, idet en del af disse var fundet i 1912 og undersøgt af konservator Eigil Rothe, men da der ved den lejlighed kun fandtes ribbedekorationer i en i forvejen kendt mønstring, fandtes en restaurering ikke ønskelig.

Ved afrensningerne i 1969 konstateredes imidlertid langt mere og langt mere interessant dekoration, dels med ribbeornamenter, dels rene

museets eksperter en restaurering af dekorationerne for muligt, og denne blev gennemført med stor dygtighed af kunstmaler Olaf Hellvik fra Østre Allinge på Djursland.

Kalkdekorationerne er dateret 1498, og på korets nordkappe findes tillige et bomærke, der er kendt fra andre kirker, bl.a. Hvilsted og som kan være den udførende kunstners. Omkring 1600 er der tilføjet yderligere dekorationer, bl.a. en blomster vase på korets østkappe, hvor der også findes initialer, »M:PM«, der muligvis kan referere til magister Poul Madsen, der var kirkens sognepræst 1576 til 1610 og som antages at have anlagt gravkrybten

under korets gulv.

I 1985 har kunstneren Bodil Kaalund udført dekorationer på kirkens prædikestol og stolestader.

I prædikestolens 3 felter er udført malerier med fuglemotiver, der symboliserer teksterne over fyldingsfelterne, »Tro, Håb og Kærlighed«, tro symboliseret ved en ørn, håb ved duen med oliegrenen og kærlighed ved pelikanen med sine unger. På stolegavlernes tympanon-felter er malet små naturmotiver med fugle, insekter og blomster. Midlerne til prædikestolens bemaling blev skænket af Serine Sørensen, født i Adslev i 1864, død i Silkeborg 1971. Donationen er markeret ved en messingplade på prædikestolens inderside.

Kirkens nuværende altertavle er fra 1916 og udført efter tegninger af Mørk-Hansen.

Billedet i storfeltet er malet af Rudolf Rud Pedersen i 1813 og forestiller Jesus sammen med Maria og Martha.

I altertavlens øverste del er indsat 3 figurer, der stammer fra en ældre altertavle.

Før den nuværende altertavle havde kirken en renæssance-tavle med et maleri af korsfæstelsen. Tavlen er fra slutningen af 1500-tallet og er

nu i købstadsmuseet »Den gamle By«, hvor den er ophængt i museets kirkesal i Ålborggården.

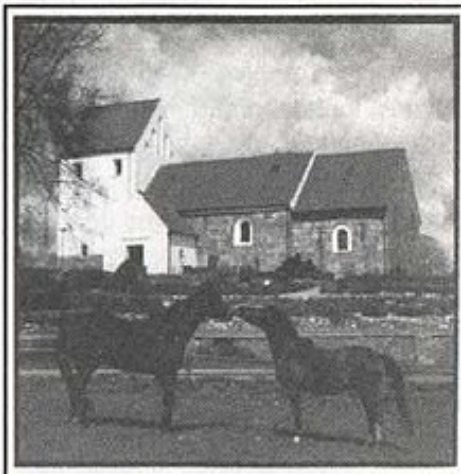
Før denne altertavle fandtes en gotisk fløjaltertavle, hvorfra 3 figurer er genindsat i den nuværende altertavle, Maria med barnet, Johannes den døber og helgeninden Barbara. Denne altertavle har været fra sidst i 1400-tallet.

Bent Meyer

Kildehenvisning: Danmarks Kirker, Århus Amt

Egen artikel i Østjysk Hjemstavn 1970

Journaler og notater fra restaureringen.

Adslev kirke i dag.

ADSLEV BRUGS

Regnskabsbogen starter 8. oktober 1897, og den fortæller om varegrupper, vi ikke kender i dag: Blærefedt, cikorie, humle og stenolie. I maj 1899 omtales også ligkranse og komfurringe!

Madvarer som fisk, flæsk, margarine og ost har gentagne gange fået betegnelsen »ubrugeligt« eller »fordærvede« - vel p.g.a. dårlige opbevaringsforhold.

Af bogen fremgår også, at i Adslev Brugs var der installeret et telefon-

apparat. D. 30. oktober 1897 betales kr. 12.50 for leje af apparatet i oktober kvartal. Hvis der skulle sendes telefonbesked til en Adslev-borger kostede det 10 ører.

Den 1. juni 1921 indgik Sofus Olsen (senere Hørning Brugs) kontrakt med Brugsforeningen for Adslev By og Omegn, og hans efterfølgere var Hilma og Alfred Jepsen.

Adslev Brugs blev nedlagt i 1979.

Den gamle brugs i Adslev ca. 1927.

Brugsuddeler: Alfred Jepsen. Bindingsværkshuset er bygget lige først i det 18. århundrede som stuehus til en gård.

Den nedlagte brugs i Adslev (år ca. 1930)

*Ny brugs bygges 1930
Brugsuddeler: Alfred Jepsen.*

ADSLEV SKOLE

Skolebygningen er opført i 1878. Den første lærer hed Ole Petersen Schou, og var lærer fra 1878 - 1880

1889 - 1887 navn ukendt

1887 - 1892 Søren Peder Jacobsen Mejlby

1892 - Jens Jensen Hammer (var der kun 1 måned)

1892 - 1901 Jørgen Madsen

1901 - 1912 Mikkel Mikkelsen

1912 - 1952

Eskild Jensen g. med Mette Marie Sørensen, Adslev

1952 - 1955 Alfred Vad

1955 - 1958 Alfred Munkholm

1959 - 1963 Knud Erik Jensen - overflyttet til Hørning Skole da Adslev Skole blev nedlagt i 1963

No. 40^e Skolebygning i Adslev 1878

Sk. Adslev Skole 1878

1906 D. Davidsen.

1878	1/2 Skolebygning	1 1/2
1879	1/2 Skolebygning	1 1/2
1880	1/2 Skolebygning	1 1/2
1881	1/2 Skolebygning	1 1/2
1882	1/2 Skolebygning	1 1/2
1883	1/2 Skolebygning	1 1/2
1884	1/2 Skolebygning	1 1/2
1885	1/2 Skolebygning	1 1/2
1886	1/2 Skolebygning	1 1/2
1887	1/2 Skolebygning	1 1/2
1888	1/2 Skolebygning	1 1/2
1889	1/2 Skolebygning	1 1/2
1890	1/2 Skolebygning	1 1/2
1891	1/2 Skolebygning	1 1/2
1892	1/2 Skolebygning	1 1/2
1893	1/2 Skolebygning	1 1/2
1894	1/2 Skolebygning	1 1/2
1895	1/2 Skolebygning	1 1/2
1896	1/2 Skolebygning	1 1/2
1897	1/2 Skolebygning	1 1/2
1898	1/2 Skolebygning	1 1/2
1899	1/2 Skolebygning	1 1/2
1900	1/2 Skolebygning	1 1/2
1901	1/2 Skolebygning	1 1/2
1902	1/2 Skolebygning	1 1/2
1903	1/2 Skolebygning	1 1/2
1904	1/2 Skolebygning	1 1/2
1905	1/2 Skolebygning	1 1/2
1906	1/2 Skolebygning	1 1/2
1907	1/2 Skolebygning	1 1/2
1908	1/2 Skolebygning	1 1/2
1909	1/2 Skolebygning	1 1/2
1910	1/2 Skolebygning	1 1/2
1911	1/2 Skolebygning	1 1/2
1912	1/2 Skolebygning	1 1/2
1913	1/2 Skolebygning	1 1/2
1914	1/2 Skolebygning	1 1/2
1915	1/2 Skolebygning	1 1/2
1916	1/2 Skolebygning	1 1/2
1917	1/2 Skolebygning	1 1/2
1918	1/2 Skolebygning	1 1/2
1919	1/2 Skolebygning	1 1/2
1920	1/2 Skolebygning	1 1/2
1921	1/2 Skolebygning	1 1/2
1922	1/2 Skolebygning	1 1/2
1923	1/2 Skolebygning	1 1/2
1924	1/2 Skolebygning	1 1/2
1925	1/2 Skolebygning	1 1/2
1926	1/2 Skolebygning	1 1/2
1927	1/2 Skolebygning	1 1/2
1928	1/2 Skolebygning	1 1/2
1929	1/2 Skolebygning	1 1/2
1930	1/2 Skolebygning	1 1/2
1931	1/2 Skolebygning	1 1/2
1932	1/2 Skolebygning	1 1/2
1933	1/2 Skolebygning	1 1/2
1934	1/2 Skolebygning	1 1/2
1935	1/2 Skolebygning	1 1/2
1936	1/2 Skolebygning	1 1/2
1937	1/2 Skolebygning	1 1/2
1938	1/2 Skolebygning	1 1/2
1939	1/2 Skolebygning	1 1/2
1940	1/2 Skolebygning	1 1/2
1941	1/2 Skolebygning	1 1/2
1942	1/2 Skolebygning	1 1/2
1943	1/2 Skolebygning	1 1/2
1944	1/2 Skolebygning	1 1/2
1945	1/2 Skolebygning	1 1/2
1946	1/2 Skolebygning	1 1/2
1947	1/2 Skolebygning	1 1/2
1948	1/2 Skolebygning	1 1/2
1949	1/2 Skolebygning	1 1/2
1950	1/2 Skolebygning	1 1/2
1951	1/2 Skolebygning	1 1/2
1952	1/2 Skolebygning	1 1/2
1953	1/2 Skolebygning	1 1/2
1954	1/2 Skolebygning	1 1/2
1955	1/2 Skolebygning	1 1/2
1956	1/2 Skolebygning	1 1/2
1957	1/2 Skolebygning	1 1/2
1958	1/2 Skolebygning	1 1/2
1959	1/2 Skolebygning	1 1/2
1960	1/2 Skolebygning	1 1/2
1961	1/2 Skolebygning	1 1/2
1962	1/2 Skolebygning	1 1/2
1963	1/2 Skolebygning	1 1/2
1964	1/2 Skolebygning	1 1/2
1965	1/2 Skolebygning	1 1/2
1966	1/2 Skolebygning	1 1/2
1967	1/2 Skolebygning	1 1/2
1968	1/2 Skolebygning	1 1/2
1969	1/2 Skolebygning	1 1/2
1970	1/2 Skolebygning	1 1/2
1971	1/2 Skolebygning	1 1/2
1972	1/2 Skolebygning	1 1/2
1973	1/2 Skolebygning	1 1/2
1974	1/2 Skolebygning	1 1/2
1975	1/2 Skolebygning	1 1/2
1976	1/2 Skolebygning	1 1/2
1977	1/2 Skolebygning	1 1/2
1978	1/2 Skolebygning	1 1/2
1979	1/2 Skolebygning	1 1/2
1980	1/2 Skolebygning	1 1/2
1981	1/2 Skolebygning	1 1/2
1982	1/2 Skolebygning	1 1/2
1983	1/2 Skolebygning	1 1/2
1984	1/2 Skolebygning	1 1/2
1985	1/2 Skolebygning	1 1/2
1986	1/2 Skolebygning	1 1/2
1987	1/2 Skolebygning	1 1/2
1988	1/2 Skolebygning	1 1/2
1989	1/2 Skolebygning	1 1/2
1990	1/2 Skolebygning	1 1/2
1991	1/2 Skolebygning	1 1/2
1992	1/2 Skolebygning	1 1/2
1993	1/2 Skolebygning	1 1/2
1994	1/2 Skolebygning	1 1/2
1995	1/2 Skolebygning	1 1/2
1996	1/2 Skolebygning	1 1/2
1997	1/2 Skolebygning	1 1/2
1998	1/2 Skolebygning	1 1/2
1999	1/2 Skolebygning	1 1/2
2000	1/2 Skolebygning	1 1/2

Regningsskolen, der bestod af over 3 klasser, udlagtes 5 pct. af kommunen.

1906 D. Davidsen.

1906 1/2 Skolebygning 1 1/2

1907 1/2 Skolebygning 1 1/2

1908 1/2 Skolebygning 1 1/2

1909 1/2 Skolebygning 1 1/2

1910 1/2 Skolebygning 1 1/2

1911 1/2 Skolebygning 1 1/2

1912 1/2 Skolebygning 1 1/2

1913 1/2 Skolebygning 1 1/2

1914 1/2 Skolebygning 1 1/2

1915 1/2 Skolebygning 1 1/2

1916 1/2 Skolebygning 1 1/2

1917 1/2 Skolebygning 1 1/2

1918 1/2 Skolebygning 1 1/2

1919 1/2 Skolebygning 1 1/2

1920 1/2 Skolebygning 1 1/2

1921 1/2 Skolebygning 1 1/2

1922 1/2 Skolebygning 1 1/2

1923 1/2 Skolebygning 1 1/2

1924 1/2 Skolebygning 1 1/2

1925 1/2 Skolebygning 1 1/2

1926 1/2 Skolebygning 1 1/2

1927 1/2 Skolebygning 1 1/2

1928 1/2 Skolebygning 1 1/2

1929 1/2 Skolebygning 1 1/2

1930 1/2 Skolebygning 1 1/2

1931 1/2 Skolebygning 1 1/2

1932 1/2 Skolebygning 1 1/2

1933 1/2 Skolebygning 1 1/2

1934 1/2 Skolebygning 1 1/2

1935 1/2 Skolebygning 1 1/2

1936 1/2 Skolebygning 1 1/2

1937 1/2 Skolebygning 1 1/2

1938 1/2 Skolebygning 1 1/2

1939 1/2 Skolebygning 1 1/2

1940 1/2 Skolebygning 1 1/2

1941 1/2 Skolebygning 1 1/2

1942 1/2 Skolebygning 1 1/2

1943 1/2 Skolebygning 1 1/2

1944 1/2 Skolebygning 1 1/2

1945 1/2 Skolebygning 1 1/2

1946 1/2 Skolebygning 1 1/2

1947 1/2 Skolebygning 1 1/2

1948 1/2 Skolebygning 1 1/2

1949 1/2 Skolebygning 1 1/2

1950 1/2 Skolebygning 1 1/2

1951 1/2 Skolebygning 1 1/2

1952 1/2 Skolebygning 1 1/2

1953 1/2 Skolebygning 1 1/2

1954 1/2 Skolebygning 1 1/2

1955 1/2 Skolebygning 1 1/2

1956 1/2 Skolebygning 1 1/2

1957 1/2 Skolebygning 1 1/2

1958 1/2 Skolebygning 1 1/2

1959 1/2 Skolebygning 1 1/2

1960 1/2 Skolebygning 1 1/2

1961 1/2 Skolebygning 1 1/2

1962 1/2 Skolebygning 1 1/2

1963 1/2 Skolebygning 1 1/2

1964 1/2 Skolebygning 1 1/2

1965 1/2 Skolebygning 1 1/2

1966 1/2 Skolebygning 1 1/2

1967 1/2 Skolebygning 1 1/2

1968 1/2 Skolebygning 1 1/2

1969 1/2 Skolebygning 1 1/2

1970 1/2 Skolebygning 1 1/2

1971 1/2 Skolebygning 1 1/2

1972 1/2 Skolebygning 1 1/2

1973 1/2 Skolebygning 1 1/2

1974 1/2 Skolebygning 1 1/2

1975 1/2 Skolebygning 1 1/2

1976 1/2 Skolebygning 1 1/2

1977 1/2 Skolebygning 1 1/2

1978 1/2 Skolebygning 1 1/2

1979 1/2 Skolebygning 1 1/2

1980 1/2 Skolebygning 1 1/2

1981 1/2 Skolebygning 1 1/2

1982 1/2 Skolebygning 1 1/2

1983 1/2 Skolebygning 1 1/2

1984 1/2 Skolebygning 1 1/2

1985 1/2 Skolebygning 1 1/2

1986 1/2 Skolebygning 1 1/2

1987 1/2 Skolebygning 1 1/2

1988 1/2 Skolebygning 1 1/2

1989 1/2 Skolebygning 1 1/2

1990 1/2 Skolebygning 1 1/2

1991 1/2 Skolebygning 1 1/2

1992 1/2 Skolebygning 1 1/2

1993 1/2 Skolebygning 1 1/2

1994 1/2 Skolebygning 1 1/2

1995 1/2 Skolebygning 1 1/2

1996 1/2 Skolebygning 1 1/2

1997 1/2 Skolebygning 1 1/2

1998 1/2 Skolebygning 1 1/2

1999 1/2 Skolebygning 1 1/2

2000 1/2 Skolebygning 1 1/2

Modstående billede:
Adslev skole - årgang 1957

1. John Pedersen, Kollens Møllevvej
2. Peter Holm, Gl. Ryvej 3.
3. Ole Jacobsen, Kollens Møllevvej 20.
4. Preben Rasmussen, Gl. Ryvej 18.
5. Martin Riis, Bjertrup Skovvej 10.
6. Malte Fredslund Schøler, Kollens Møllevvej 19, senere Blegind, nu Jels.
7. Jørgen Pedersen, Ryvejen 13 Adslev.
8. Lars Schøler, Kollens Møllevvej 19, senere Blegind, nu Kolt.
9. Viggo Schøler, Kollens Møllevvej 19, senere Blegind, nu Risskov.
10. Lars Munkholm, Kollens Møllevvej 10.
11. Jytte Petersen, Gl. Ryvej 13.
12. Mary Andersen, Marielystvej 4 Adslev.
13. Inger Sørensen, Gl. Ryvej 1.
14. Gretha (Holm) Barslev, (Gl. Ryvej 3), nu gl. Ryvej 8.
15. Arne Grethe Jacobsen, Kollens Møllevvej 18.
16. Hanne Margrethe Pedersen, Dørupvej 17.
17. Inger Marie Riis, Bjertrup Skovvej 10.
18. Tove Jensen, Marielystvej 1.
19. Hanne T. Sørensen, Kollens Møllevvej (11).
20. Inge Mølgård, Bjertrup Skovvej 11.
21. Lisbeth Munkholm, Kollens Møllevvej 10.
22. Lærer Munkholm, Kollens Møllevvej 10.
23. Fru Munkholm, Kollens Møllevvej 10.
24. Lisbeth Mikkelsen (præstens datter), Kollens Møllevvej 1.
25. Bodil Møller, Adslev Hedevej 3, nu Blegind.
26. Kirsten Schøler, Kollens Møllevvej 19, senere Blegind, nu Vejle.
27. Anders Severin Pedersen, Kollens Møllevvej.
28. Morten Steen Pedersen, Dørupvej 17.
29. Bent Petersen, Ryvejen 13, Adslev.
30. Vagn Schøler, Kollens Møllevvej 19, senere Blegind, nu Vejle.
31. Poul Erik Pedersen, Adslev Hedevej 10.

BORUP - DEN FORSVUNDNE LANDSBY

I Trap: Danmark bd. 20, Skanderborg Amt s. 535 omtales skolemanden og latinpoeten Morten Børup, født ca. 1446 - død 30.5.1526 Hans fødeby hed Borup, hvis historie går langt tilbage i tiden.

år 1282 *I Århus Domkapitels Jordebog (Liber Arhusiensis)* omtales Borup som tilhørende Kannikernes fælles Bord (en sammenlutning af katolske gejstlige). Stedet var skænket dem af Ridder Niels Knudsen. Besiddesen i Borup bestod af 2 Bønder og 7 gårdsæder (Inquilini) og alle disse har jord i hvilken kan sås i enkelte år 2 gange årligt. Ligeledes har de enge til 60 læs hø. Endvidere har de en skov, som kan føde 300 svin og mere. Ligeledes 2 damme i hvilke er gode fisk.

år 1446 Morten Børup fødes her. (Mere omtale sidst i artiklen)

år 1574 Borup var nu kun en

enkelt gaard, beboet af Peder Skriver. Han solgte gaarden til kongen. I et åbent brev dateret 26/10 dette år, får Skriver lov til i 2 år at oppebære kronens part af korntiendet i Hørning Sogn.

år 1651 Sognepræst Peder Pedersen Mariager udfærdiger en *destination for gaarde etc.*, og omtaler Borup som en »Eneste-gaard« (ensomt beliggende), der var kannikegods.

år 1661 *I Frederik III's Matrikel* står: En Kannikgaard øde, haffver verit øde udi 4 Aar, staar endnu øde ad gratium.

år 1683 *Markbogen* nævner: »Borup« ødegaard som Søren Jensen og Søren Olsen påbode. Den ejes da af kongen.

år 1687 Afskrift fra *Herredsbogen*: For 12 aar siden blev en gaard, som kaldes »Borupgaard« og laa midt udi i een af Adslev's Vange, ganske afbrændt.

år 1761 *Jordebogen for Skander-*

borg Rytterdistrikt omtaler meget tydeligt gårdens navn som »Bøerupgaard«.

år 1732 Nu ligger gården øde hen og bruges af Adslev Bymænd.

år 1767 En »Borupgaard« er omtalt i *Specifikation på Jorde-Gods etc. udi Scanderborg District.*

Herefter nævnes Borup ikke længe i offentlige papirer. Det fortælles på egnen om en mark i nærheden af Højvang (øst for Adslev Hede), der kaldes Boruplund, og en dalsænkning kaldes Borup Dam.

Morten Børup.

Det har været antaget, at Morten Børup var født i Børup i Tranbjerg Sogn, men i rektor Taubers bog: *Aarhus Katedralskoles Historie* (1817) står: Morten Børup er født af Bondeforældre i fattigste Kaar i Borup, en Landsby beliggende nær Skanderborg, Aar 1446. Iflg. biografier udførte Morten Børup hove-riarbejde på Skanderborg Slot, men fogeden var efter ham, fordi han ikke kunne følge med de andre høstkarle. Han flygtede til Aarhus, og begyndte som 27-årig i latinskolen. Da hans hjemby, på det tidspunkt, var ejet af kannikerne, har de

nok hjulpet den intelligente bondesøn med studierne. Han blev magister ved Københavns Universitet og doktor ved Kølns. I 1490 blev han rektor ved latinskolen i Aarhus (Aarhus Katedralskole).

St. St. Blicher's sang : I Skanderborrig enge, alt ved den blanke sø... handler om Morten Børup.

Kilder: Aarhus Stifts Aarbøger 1931

Hagerups Leksikon, II bind

Trap Danmark, bd. 20

OM AFHOLDSBEVÆGELSEN

Der findes et utal af foreninger, hvor folk med et interessefællesskab kan mødes for at få tilgodeset dette dobbeltbehov: at dyrke en interesse, og at samles i et fællesskab. Ofte er det fællesskabet, der skaber interessen.

De fleste foreninger har et idealistisk sigte: at få folk til at vende sig til nogle gode beskæftigelser og vaner, ofte underforstået væk fra nogle dårlige.

I enkelte tilfælde er hovedsigtet med dannelsen af en forening, at få medlemmerne væk fra nogle dårlige vaner, som virker nedbrydende på personen selv, på familieforhold, ja, på hele samfundets velfærd.

Et eksempel på en sådan idealistisk kamporganisation er afholdsbevægelsen. Den blev dannet for at bekæmpe et onde - eller noget, som de fleste i samfundet - herunder de ledende og styrende - betragtede som et onde: »drukkenskaben«.

Her er ikke blot tale om en bevægelse der - som vi kender den - dukkede op i forrige århundrede. Historien fortæller os, at problemet med drikkeriets skadelige virkninger har været kendt og bekæmpet også i oldtiden.

Et 3.000 år gammelt digt fra Ægypten fortæller om en mand, der har hengivet sig til nydelseslysten, opgivet studierne og nu »er du som et brudt rør, der ikke lystre styrmanden, du er som et tempel uden Gud, som et hus uden brød. O, om du ville betænke, at vanen er en ulykke. O, om du ville afsværge den stærke drik.«

Buddha gav for 2.500 år siden sine disciple 5 bud, hvoraf det 5. lød: »Du skal ikke drikke berusende drikke«.

Fra jødefolkets historie kender vi Herrens befaling til Aron og hans slægt: »Du og dine sønner med dig skal ikke drikke vin eller stærk drik, når I går ind i vidnesbyrdets tabernakel, at I ikke skal dø. Dette skal være en evig lov for alle Eders efterkommere.«

Også den gamle nordiske litteratur har sine formaninger. I den ældre Edda hedder det i Havamål: »Ej er så godt - som man siger - øllet for menneskets æt. - Jo mere du drikker - des mindre ved du - hvorhen din forstand tager vej.«

Et organiseret afholdsarbejde her i landet blev startet i 1879. Allerede i 1840 - erne havde en tidligere kom-

mandersergent Ole Syversen forsøgt at starte en afholdsbevægelse i København, men den opløstes igen i 1847, da Ole Syversen døde.

I Sverige, som var hårdere ramt af drukkenskabets svøbe, var en bevægelse startet af en sognepræst Peter Wielselgren i 1833 i Skåne. Sverige havde på det tidspunkt mere end 170 000 steder, hvor man fremstillede brændevin, og årsforbruget var anslået til 60 mill. kan-der.

Men heller ikke Danmark holdt sig tilbage. I 1880 havde vi et forbrug, der svarede til, at hver mand over 20 år drak 67 liter brændevin årligt. Men den fri næringslov, som trådte i kraft 1862, var der ingen begrænsning i udskænkingsstedernes antal. I 1903 var der i den 480 m lange Vestergade i Aarhus 18 udskænkingssteder, et i hvert fjerde hus.

Den fulde mand var en del af dagens Danmark.

Drachmann digtede i 1884:

*»Hører du vandrer, en afregningsdag
larm over gærdet, med eder og banden,
kærlingejammer og mandfolkeslag?
Ja, det er os, som er hjem søgt af Fanden.*

*Brændevinsdæjlen, det skabede dyr,
er os fra kroen i kroppene fare,
ingen kan holde på voldsmanden styr,
vandrer, der har du på ufreden svaret.»*

Dog, det var langfra sådan, at alle tullede rundt i en rus. Drachmann digtede videre:

*»Dog du bør vise retfærdighed os:
Hytten af hundredårstrykket fortæres,
men for hver en, hvor om flasken man slås
finder du fem, hvori arbejdet æres.«*

Vi ved, at nøden og elendigheden var stor blandt den tids mange fattige. Det har kendte forfattere fortalt på en måde, så skæbnerne står lyslevende for os. De håbløse forhold for de mange mennesker har været brugt som en undskyldning for - og forklaring på, at så mange forfaldt til drikkeriet.

Almindelig mobning fra arbejdskammerater har også trukket mange med i uføret. »Du tør ikke for madammen«, og lignende bemærkninger, har været svære ikke at modbevise - mange turde ikke lade være. Derved er forholdene for dem, deres koner og børn blevet endnu elendigere.

En stor del af befolkningen kunne se, at tragedierne kunne begrænses, hvis man kom det værste drikkeri til livs. Ikke mindst gjaldt det om, at holde de unge væk fra at begynde på drikkeriet. Her var det afholdsbevægelsen havde sin store berettigelse.

Der blev dannet foreninger over hele landet navnlig i begyndelsen af dette århundrede. I 1913 var der i hele landet 174.000 medlemmer, næsten 7% af befolkningen var organiserede i en afholdsforening. I Hørning Kommune har der været foreninger i Hørning, Mesing, Nr. Vissing og måske også i andre landsbyer.

Egnsarkiverne har desværre kun en af foreningernes forhandlingsprotokollen den fra Nr. Vissing. Her kan man læse om foreningens aktiviteter.

Torsdag den 3. marts 1904 holdt førstelærer Christensen Hørning og politibetjent Jensen Tebstrup foredrag i L.P. Schjødts sal i Nr. Vissing om afholdssagen. 70 mennesker var mødt op. Ved mødets afslutning meldte 27 sig til at underskrive afholdsløfte, og man besluttede at holde møde den 8. marts for at dan-

Det første afholdssagitationsbillede i Danmark. Med sine manende indskrifter blev det offentliggjort i pressen med overskrifter som »Glasset, der rummer gift på bunden«. Billedet kunne også købes stykvis for 10 øre (6 for 50 øre). og det oplystes, at det »egnede sig glimrende til indramning«.

ne en forening og konstituere en bestyrelse.

På dette møde blev det bestemt, at man skulle leje et mødeloka-

le - årlig lejeudgift 16 kr. Man

vedtog at holde møde hveranden søndag kl. 4.

Det blev endvidere enstemmigt

vedtaget ikke at ryge tobak under møderne.

En normal

mødedag forløb på følgende

måde: Man starter med sang fra foreningens sang-

bøger. Derefter har formanden ordet for

oplæsning af protokol fra sidste møde, aktuelle bemærk-

ninger - evt. referater fra møder, han som formand har deltaget i andre steder. Så følger formandens oplæsning af bladet »Folkevennen« og diskussion om aktuelle emner.

Mødet sluttes med sang.

Mange møder havde dog et anderledes festligt forløb. Søndag den 15. maj 1904: Først normalt møde, derefter udflugt til Ravnsø og ved hjemkomsten herfra nød man chokolade eller kaffe med brød.

11. september 1904 var der stor afholdsfest i Ry. Fra Nr. Vissing deltog 3 vognlæs med 8-9 mand i hver vogn. Man havde »i alle måder et meget godt udbytte af, hvad der blev hørt og set«.

Ofte arrangerede man foredragsaftener med kendte foredragsholdere eller oplæsningsaftener med skuespillere. Ind imellem laver man arrangementer sammen med naboforeninger, nævnt er Skanderborg og Javngyde. Et par gange om året afholdes bal, hvor »hver af vore medlemmer i foreningen må medtage en baldame eller en balherre. Ved det årlige »bal med juletræ« skulle desuden hver af foreningens fædre medtage deres børn.

Foreningens medlemstal har ligget omkring 40 - tilsyneladende mest unge mennesker. Ved opgørelsen af medlemstallet i juni 1904 kan vi se, at der var 4 gifte mænd, 2 hustruer, 15 unge piger og 19 unge karle.

Et sted i protokollen må det konstateres at »et par medlemmer en aftenstund mulig af uforsigtighed havde nydt bajersk øl«, hvilket for-

manden beklagede og anmodede om »ikke at nyde øl af nogen sort, når flasken ikke bar ediket, så kunne sådant ikke ske ved uforsigtighed«.

På det følgende møde 14 dage senere »mindede formanden endnu en gang medlemmerne om ikke at nyde øl uden at bemærke sig ediketten på flasken.« Et andet sted kan man se, at et par medlemmer, »som havde overtrådt loven ved nydelse af spiritus«, bliver slettet af medlemslisten.

Nogle få må på denne måde forlade foreningen, men der kommer stadig nye til, så medlemstallet ligger stabilt omkring 40.

I 1906 er der ifølge protokollen ikke afholdt møder fra april til december. Men i vinteren 1906-07 foregår møderne igen regelmæssigt frem til 23. marts.

Derefter er der tavshed igen til januar 1908, her er referat fra et enkelt møde og ellers ikke mere før 13. februar 1909. Fra denne dato sker der tilsyneladende ikke noget før 15. september, hvor afholdsforeningen holder møde for at drøfte, om der skal blive ved med at være en afholdsforening.

Der var kun mødt 7 medlemmer, men de bliver enige om, at de vil prøve at få gang i foreningen igen og det bliver besluttet at holde

og det bliver besluttet at holde møde den 1.ste og den 15.de i hver måned.

Mere er der ikke skrevet i protokollen, resten er blanke sider, så vi må formode at foreningen er opløst i efteråret 1909.

Peter Friis Kristiansen

Kilder: Politikens Danmarkshistorie

Hal Kock: Fortids veje

Protokol for Nr. Vissing afholdsforening.

ONr. 79.

Mel.: Snart dages det, brødre.

Snart dages det, Brødre, det lysner i øst,
Til arbejde frem for vor Sag;
Vi vil sprede Lykke fra Kyst og til Kyst;
Ej Folket skal blive et Vrag.
Vi alle os ruste fra Pol og til Pol
Til Kamp imod Kong Aikohol.

Ej spiritus mere skal lamme vor Arm;
Og stjæle af Lommen vor Mønt.
Med ærlige Vaaben vi slaa til Allarm,
I Landet der alt er begyndt
At skinne en herlig Afholdenhedssol
Til Kamp imod Kong Alkohol.

Ej Spiritus mere skal sit Tyranni
Udøve udi vore Hjem,
Vi vil for dens Lænker os helt gøre fri,
Til Kamp derfor, Brødre, nu frem.
Vort Formaal vi ej stikke fejgt under Stol.
Til Kamp imod Kong Alkohol.

Med hjærmen saa klar, med en Vilje af Staal
Vi kæmpe saa glad for vor Sag,
For hver Dag der gaar vi os nærne vort
Maal,
Vi Fjenden besejre hver Dag.
Vor Sag er retfærdig, fra Pol og til Pol
Til Kamp imod Kong Alkohol.

*Trykt i: Sangbog for Nordisk Independent
Order of Good-Templars.
Storlogens Forlag, København 1893*

FASTELAVNSSOLDATER

Når børnene i adskillige østjyske landsbyer fastelavnssøndag går syngende fra dør til dør, er det mange steder videreførelsen af en meget gammel tradition. For år tilbage var det voksne karle til hest, som samlede penge sammen til en fest i forsamlingshuset. Dagen startede med ringridning, hvor »kongen« blev kåret. Derefter startede rideturen rundt i sognet, og mange steder blev soldaterne beværtet med både fast og »flydende« føde - brød, boller, chokolade, kaffe og brændevin.

Fastelavnssangen er forskellig fra by til by. I Blegind fortælles om, hvordan soldaterne øvede sig på sangen, inden de skulle »i ilden«. De unge mænd og konfirmerede drenge mødte i skolestuen, og lærer Kleis spillede melodien på violin. Teksten lærte de af Jakob Rasmussens datter Ellen. (f. 1910, gift: Pyett, bor nu i Pensylvania, USA)

*Se her har i atter de lystige Svende
broget skud er baaren frem paa vældig
Gangers Hov
og vi skulde daarlig de Blegind Folk kende
om ej til vor fortjeneste vil sætte Pris og
lov
med vor Kongehær slaar vi paa vort Svær
se og spyt i Bøssen for vi er jo Penge vær*

*Vi takker for alt i velvilligt yder
byder eder til at se paa vores Kongefest
for her kun de munterste Toner skal lyde
for munter er de Svende som i skuer her til
Hest
Tak det skal i ha nu vi tar herfra
idet vi som Kvittering giver jer et højt
Hurra*

Denne tekst er direkte afskrift af en fastelavnssang dateret 1948, som jeg i 1990 fik af Karen Jeppesen, Blegind. (f. Rasmussen 1905 - 1992, søster til ovennævnte Ellen.)

Når fastelavnskorpsset drog afsted, havde de også en eller to klovne med. Disse sad i en vogn, og fordi de blev transporteret så mageligt, skulle de til gengæld optræde i gårdene, hvor de kom frem. I løbet af 50'erne tyndede det ud i antallet af tjenestekarle og arbejdsheste på gårdene, og fastelavnstraditionen gik i stå. Den blev heldigvis genoptaget af Blegind Ungdomsforening midt i 60'erne. Nu var også pigerne med, og korpsset kom op på et anseeligt antal. Nu foregår det til fods, og det kan være en drøj tur, hvis vejret er dårligt. Børnenes uniform består af hvide bluser, rødt bandoler med guldpynt og blå skråhuer - konger og kron-

prinser bærer kroner og medaljer. Det er et festligt syn, når optoget marcherer frem med fanen i spidsen. For de indsamlede penge afholdes fest i forsamlingshuset, hvor der bl.a. er tøndeslagning for både børn og voksne.

Bodil Sørensen, Blegind

*Den gamle Præstegård ca. 1921
Blegind*

ARKIVARENS BERETNING

Lad mig begynde med at takke for et dejligt år som arkivar i Hørning. Desværre tillader (tåbelige) regler for supplerende dagpenge ikke, at man er deltidsansat mere end højst eet år; men uanset det skal der ikke komme »negative vibrationer« herfra - derimod vil jeg gerne sige tak til arkivets styrelse, støtteforeningen og kommunen for et dejligt og frugtbart samarbejde, til skiftende medarbejdere, der gjorde samarbejde til venskab og ikke mindst til den store kreds af nuværende og tidligere borgere i Hørning kommune, uden hvis aldrig svigtende interesse for lokalhistorie og arkivets velfærd, arkivet ikke kunne fungere. Det var et dejligt år!

Året 1992 har ikke været præget så meget af mere udadvendt virksomhed fra arkivets side - det har støtteforening og styrelse taget sig af på forbilledlig vis. For »os i kælder« dvs. ekspedition af indkomne sager og først og fremmest det store projekt med at lægge arkivmaterialet på EDB. Jeg vil gerne have lov til her at berette lidt om, hvordan disse to ting kan forme sig, for undervejs i arbejdet støder man på mange spændende, pudsige, besværlige, indimellem lidt kedelige, men først og fremmest interessante sager.

En gang i vinter fik vi besøg af en herre, der gerne ville aflevere et avisudklip - et billede fra Kollens Mølle. Vi fik en snak og som naturligt er, kom vi til at diskutere, hvornår mon nu udklippet kunne være fra. Vi vendte og drejede det lidt - havde nok en fornemmelse; men det var mere gæt end sikker viden. På bagsiden af udklippet var imidlertid bl.a. en annonce fra et radiofirma i Aarhus, der blandt andre fabrikater reklamerede for »den sidste nye model fra B&O - den med hjertet«. Nu ved vi jo, at B&O bor i Struer, så vi ringede til Struer for at høre, om fabrikken kunne hjælpe os. Det kunne den godt, for efter en halv time ringede en ingeniør - der havde gamle radioer som hobby - og berettede, at »den med hjertet« blev markedsført i årene 1937-41. Nærmere kom vi nok ikke med den datering; men sagen kunne nu registreres og arkiveres behørigt. Skal en sag gøres færdig, gælder alle kneb - også fantasiens, bare man bruger den rigtigt. Jeg kan desværre ikke huske, hvem af os, der var tættest på det rigtige årstal; men det var en meget hyggelig stund.

Det meget omfattende projekt med at overføre registreringerne til EDB tog sin begyndelse i februar 1992 -

og er slet ikke færdigt, hvilket det nok heller ikke bliver foreløbigt - og det skal det heller ikke. Vigtigere - meget vigtigere - end at det går hurtigt er det, at det bliver rigtigt. EDB er et yderst præcist værktøj, der stiller meget store krav til forarbejdet, for at man kan bruge det i hverdagen. På EDB-skærmen kan man indtaste et søgeord - en person, et begreb, en lokalitet eller noget helt andet - hvorefter man lynhurtigt får besked om eller forslag til, hvor det med et lægs eller endda med et stykke papirs nøjagtighed kan findes - hvis altså forarbejdet er gjort ordentligt. I en sag på 2.000-3.000 aktstykker - de synes ofte at være håndskrevne med gotiske bogstaver! - er det nødvendigt at holde hovedet koldt og bevare ro og overblik, for ellers er den præcise besked, som EDB' en senere giver, intet værd. Og forresten er det meget besværligere at taste ind, hvis man ikke har systematiseret ordentligt. Og hvad meget værre er - søgeordene laver EDB' en ikke automatisk - det skal man selv sørge for. Det besværliggør processen en del, for nok bliver det en træningssag at lave søgeord; men hvem siger, at den, der til sin tid skal søge, tænker ligesom jeg? Det skal der altså tages højde for - og alt er meget tidskrævende. Lad os tage et opdigtet navn som eksempel: Peder Møller Jørgensen. Nogen kender

ham som Peder Møller, nogen som Peder Møller Jørgensen. Altså lægges han ind først som Jørgensen, Peder Møller og bagefter som Møller Jørgensen, Peder. Endelig lægges han ind under sin adresse: »Nørregård«, x-købing. Så kan han søges såvel under navne, som adresser! Det er nødvendigt, for selv om de fleste kender ham nu, er det ikke sikkert, at det er tilfældet om 30 år! Vi skal kort sagt sørge for, at det vi gør lidt populært sagt er både vandtæt og »idiot- og fremtidssikkert«.

Det så jo uoverkommeligt ud; men der var intet andet at gøre, end at åbne den første sag, se, hvad det var, taste ind, lave søgeord, tage udskrift og lægge på plads igen. Og det var spændende ting; som man som ny arkivar fik at se. Lad mig få lov at give et par eksempler.

I Blegind var engang en lærer ved navn Johannes Grønborg. Han oplevede meget såvel i sin seminarietid som i sin tid som ung lærer. Han havde øje for det og han gad skrive det ned. Hans erindringer ligger på arkivet i kopi og det er spændende læsning. Han traf maleren P.S. Krøyer, Georg Brandes og andre kulturpersonligheder - ikke fordi Grønborg var noget særligt; men fordi han havde øje for chancen og greb den. Han levede efter den romerske digter Horats' ord: »Pluk dagen!« I hans erindringer finder vi endvidere

en klog og intelligent lærers tanker om Estrupidens diktatur, tanker om familie, gerning, samvittigheds spørgsmål og meget andet. Han må have været en dejlig lærer at være elev hos og var nu nok alligevel noget særligt. Han er meget læseværdig.

Og nu da vi har fat i fortidens skolevæsen, så finder vi også en del om egnens små skoler. I byggeregnskab, skoleprotokoller etc.etc. finder vi hele historien om f.eks skolen i Adslev fra byggeri til nedlæggelse.

Hvad ville nutidens skolebørn, der er vant til »at gå i gården« imellem hvide fliser, Ifö, termostatvandhaner etc. sige til faciliteter, der ikke kom fra gas- og vandmesteren, men derimod fra bødker Kock i Skanderborg og bestod af tre latrinspande med »hank á kr. 3,- «? Fattige var man ikke nødvendigvis på landet omkring 1875; men man kendte penges værdi. En meget stor arkivfond rummer forsværsvæsenet for Adslev - Mesing Kommune fra ca. 1870-1907, og det taler sit tydelige sprog om penges værdi. Et sted finder vi på en kvittering en bemærkning om, at kommunen skylder en mand 10 øre, for man kunne ikke give tilbage på 25 øre! Det havde man heller ikke kunnet i dag, men af ganske andre årsager! Eller et andet eksempel. På den tid kom de af sognets beboere, der ikke kunne klare

sig selv, i privat pleje eller ophold hos lavestbydende til en pris af kr. 30-50 årligt. Jeg husker ikke de nøjagtige beløb og prisen kunne svinge lidt. Skulle der så noget ekstra til, måtte kommunen spæde til. I den forbindelse finder vi en kvittering for en damehat til ikke mindre en kr. 2 - det er ca. det samme som en dagløn for en vejarbejder! Damen har formentlig skulle til begravelse og skulle se ordentlig ud. Nok sparede man, men man var ikke fedtet.

Alligevel skal man nok ikke ønske sig »de gode gamle dage« tilbage. Et andet sted i arkivet finder vi nemlig love og forordninger, placater etc. fra mange år tilbage - f.eks »den borgerlige straffelov af 1866«. Nok havde man dengang et forbavsende mildt syn - sammenlignet med den berømte danske lov fra Chr. V's tid - på lovovertrædere og deres gerninger. Men »prislisten« rakte længere. Overlagt mord straffedes f.eks på livet - helt til 1930! - og der herskede ikke tvivl om hvordan, thi paragraf 14 meddeler lakonisk: »Livsstraf eksekveres offentligt med Øxe, hvorefter den henrettedes Legeme begraves i Stilhed«. Men - paragraf 15 - røber dog igen lidt humanitet: »Skulle flere udstå Livsstraf, bør den Ene ikke overvære den Andens Henrettelse«!

Når vi har fat i retsvæsenet, vil det

være naturligt at nævne, at Hørning og omegn har været nævnt i landets største aviser på grund af sine borgers gode fortjenester. Omkring 1922 var der i Hørning, som nogle sikkert kan huske - en købmand ved navn Carl Th. Larsen. Han følte sig taget ved næsen i en tørvehandel og gik i retten. Hvilken part, der appellerede sagen, husker jeg ikke; men sagen endte i Højesteret, hvor købmand Larsen på trods af alle råd og advarsler afslog at lade sig repræsentere af en sagfører - han ville selv. Dengang - og vist forresten endnu - kaldte man en »selvmøder« i Højesteret for »selvmorder« - han kunne kun tabe sagen. Men ligesom tørvesælgeren havde de lærde jurister i Højesteret gjort regning uden købmand Larsen fra Hørning. »Han kom, så og sejrede«. For nogle år siden ville en anden prøve at gøre købmanden fra Hørning kunsten efter, tabte - og købmand Larsen fra Hørning er til dato stadigvæk den eneste, for hvem netop den kunst lykkedes. Sagen er repræsenteret på arkivet.

Til slut kan jeg ikke nære mig for at nævne en lille sag, der rørte mig personligt. På arkivet ligger »Jydsk Telefon Aktieselskabs Haandbog 1939 - 40« - eller med andre ord: Telefonbogen med samtlige Jysk Telefons abonnenter 1939 - 40. Jeg var naturligvis nysgerrig - det er en

vigtig egenskab på et arkiv - og gik »på jagt« efter min familie. Det var underligt og gribende at sidde med telefonen ved siden af, telefonbogen i hånden - og erkende, at man ikke kan ringe 52 år tilbage i tiden til de vidunderlige mennesker, man kan huske fra sin drengetid og som forlængst er borte.

Med dette - måske for lange - udpluk har det været meningen at forsøge at give indtryk af, hvad et arkiv kan rumme, hvad det rummer og hvilke oplevelser, det kan give enhver, der besøger det. Og lad det samtidigt være en understregning af, hvor vigtigt det er, at man afleverer billeder, papirer og evt. erindringer til sit arkiv. Man skal aldrig være i tvivl, for selv om man ikke selv synes, at det er noget værd eller kan have interesse, kan det have stor interesse for andre eller være den lille brik i et puslespil, der skal til, for at en eller anden nu får rede på sine rødder. Og alle ansatte på arkivet og alle, der har været ansatte på arkivet er underkastet tasvshedspligt - og endeligt er der kun een, der bestemmer, hvor længe et arkiv skal være utilgængeligt for andre - og det er giveneren.

*Med venlig hilsen
Thomas Staal*

STØTTEFORENINGEN FOR EGNSARKIVET I HØRNING KOMMUNE

Vores forening støtter med penge og arbejdskraft Egnarkivet.

Vi arrangerer byvandring og sammenkomster, og er altid med, hvor der er penge at administrere.

Vi har mærket en stor fremgang i forståelse for vort arbejde.

Kultur, ja, selvfølgelig. Der hvor andre giver op, der tager vi fat.

Kontingentet er på 60 kr. pr. år pr. husstand.

Hvis I gerne vil vide noget mere og gerne vil være medlem - så ring eller skriv til:

*Formand: Erik Brandt
Hørmarken 2
8362 Hørning
Tlf. 8692 22 17*

*Ejo Bjerregaard Sørensen
Michael Jeppesen
Hans Martin Pedersen
Jonna Nielsen*

NYT FRA STØTTEFORENINGEN

Året har været yderst indholdsrigt for støtteforeningen.

Siden vores generalforsamling i 1992 har vi kunnet mærke en stigende interesse for vort arbejde. Interessen har udmøntet sig i en forståelse for vort arbejde. Kulturen har i vore dage trænge kår. Vi hører det overalt. Den form for kultur, vi står for, er ved at få vind i sejlene. Hvorfor må man spørge?

Jo jeg tror, at folk er ved at være kede af at høre på foredrag om nød og elendighed, og om hvordan de skal tro og tænke. Med de ting, vi foretager os, er der ingen nød, elendighed. Her kommer alle med deres egen holdning, hvilket er foreningens styrke.

Folk i Hørning Kommune har taget foreningen til sig, som en del af dem selv, deres historie og tilhørsforhold - for uden folk, ingen historie. Specielt vil jeg fremhæve byvandringen i Dørup og Adslev. Øjne og ører stod på stilke for at genopdage, hvad vi kommer af.

I december måned udkom Bogen om »Hørning i gamle dage«. Aldrig har der været så mange i arkivet.

I februar afholdtes en aften på Højboskolen med emnet »Hvad er det?« - en kopi af en TV udsendelse på DR - med effekter fra Skanderborg Museum.

Meget fint besøgstal.